

Kunst, design og arkitektur (KDA)-fagene i ny finansieringsmodell

Kunnskapsdepartementet (KD) finansierer årlige bevilgningsrammer til universiteter og høyskoler (UH) gjennom en modell som i hovedsak består av en *basisdel* og en *resultatbasert* del. I modellen er ulike utdanninger fordelt i finansieringskategorier som alle har sine satser, og KD benytter satsene ved finansiering av studieplasser (basis) og beregning av resultatbasert uttelling.

I gammel finansieringsmodell (før 2025) var utdanningene fordelt på 6 kategorier, A-F (fra høy til lav sats). Hovedtrekkene i ny finansieringsmodell er at

- basisfinansiering av studieplass reduseres fra 6 (A-F) til 2 kategorier (høy og standard)
- resultatfinansiering endres slik:
 - Lukket ramme (resultatbasert uttelling for BOA-aktivitet og publiseringspoeng) utgår og legges permanent inn i UH-institusjonens basis
 - Åpen ramme (resultatbasert uttelling for utdanningsindikatorer):
 - Studiepoeng reduseres fra 6 (A-F) til 3 kategorier (1-3)
 - Fullførte grader erstattes av gjennomføring på normert tid
 - Utvekslingsopphold belønnes ikke lenger

Generelt om effekter av ny finansieringsmodell

De nye finansieringskategoriene skiller ikke mellom ulike utdanningers kostnadsnivå i samme grad som gammel modell. Ved tildeling av nye studieplasser innen fagområder der ny kategori (høy-standard) avviker mye fra gammel kategori plassering (A-F), vil det derfor være stor forskjell på *basisfinansiering*.

Det samme gjelder for den *resultatbaserte finansieringen* ved store endringer i resultat (vekst/nedgang).

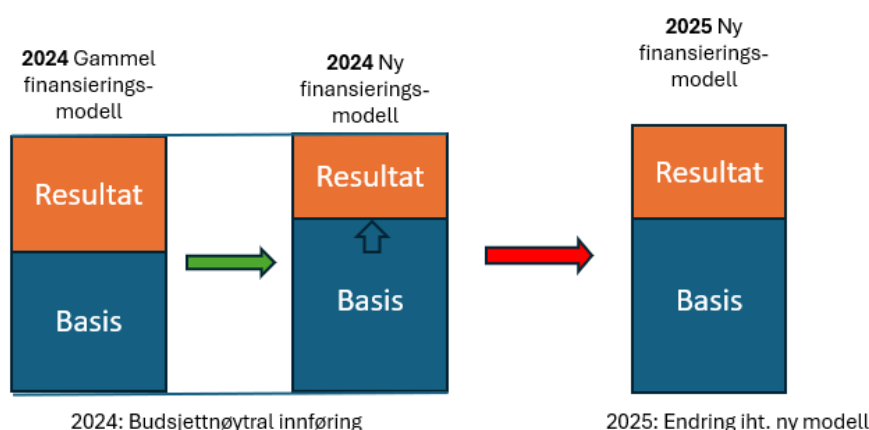
Effekter utover dette vil avhenge av UH-institusjonenes egne fordelingsmodeller og (om)prioriteringer mellom studieprogram/-plasser.

Budsjettneøytral innføring fra KD

Overgang fra gammel til ny finansieringsmodell er *budsjettneøytral*. Det innebærer at 2024-rammen til UH-institusjonene forble uendret fra opprinnelig tildeling foretatt etter gammel modell. Bevilgningsramme 2024 ble beregnet iht. ny finansieringsmodell, og de *endringene i resultatdelen* som følger av ny modell, ved at lukket ramme utgår og åpen ramme endres, ble justert med tilsvarende motsatt *endring i basisdelen* av finansieringen.

Utgangsrammen (2024) tildelt fra KD etter ny finansieringsmodell ble den samme som tildelt etter gammel modell, og betyr at UH-institusjonene for 2024 ikke taper eller vinner budsjettmidler på grunn av modellendringen.

Den budsjettøytrale innføringen 2024 kan illustreres slik:

For budsjettåret 2025 gjelder så ny finansieringsmodell, slik at resultatendringer fra 2022 til 2023 på nye indikatorer i ny finansieringsmodell gir budsjettmessig uttelling for 2025.

Budsjettøytralt på den enkelte UH-institusjon?

UH-institusjoner fordeler bevilgningsrammer ulikt. Hvorvidt ny finansieringsmodell får budsjettøytral effekt ved innføring på *underliggende enheter* (fakultet, institutt e.l.), avhenger av om den enkelte UH-institusjon viderefører KDs finansieringsmodell i egne interne fordelingsmodeller.

Den budsjettøytrale innføringen fra KD til UH-institusjonen har i utgangspunktet (2024) altså sikret at reduksjon i resultatbasert uttelling er kompensert med tilsvarende økning i basisfinansiering. UH-institusjoner kan derfor ikke uten videre hevde at innføring av ny finansieringsmodell gir lavere inntekter fra KD til institusjon.¹

KDA-fagenes plassering i nye finansieringskategorier

I gammel modell var de fleste studieprogram under fagområdet «kunstfag» (visuell kunst, design, utøvende og skapende musikk, arkitektur og landskapsarkitektur, film og scenekunst) plassert i kategori B (nest høyeste). I ny modell er fagområdet altså plassert betydelig lavere med hensyn til basistilskudd (standardsats), men også lavere når det gjelder resultatbasert budsjettuttelling (mellomste kategori 2).

Hensikten med endringene har, ifølge regjeringen, først og fremst vært å forenkle, samt å gi mer handlingsrom og ansvar til institusjonene.² UHR-KDA mener likevel at det kan oppstå store problemer for kunstfagene med denne modellen. Kategoriene har, slik vi ser det, blitt utformet slik at noen utdanninger over tid får store fordeler mens andre får tilsvarende store ulemper. Vi mener at finansieringsmodellen i seg selv burde være nøytral og differensiere mellom ulike utdanningers reelle kostnadsnivå. Politiske mål og prioriteringer kan fremmes

¹ Se f.eks. debatt om Scenekunstakademiet. Rektor på HiØ uttaler blant annet: « - At vi nå må legge ned det jeg har betraktet som Høgskolen i Østfolds diamanter skyldes ene og alene omleggingen av finansiering av universiteter og høyskoler, der kunstfag er kraftig nedprioritert.» Mer [her](#).

² Se f.eks. [Utsynsmeldingen](#) side 107.

Se også innlegg av Oddmund L Hoel i [Khrono](#).

gjennom andre verktøy, som f.eks. studieplasstildelinger, øremerkede tiltak i tildelingsbrev o.l.

Gammel finansieringsmodell gav et vesentlig bedre uttrykk for *reelle kostnader* for KDA-fagene. Det er illustrerende og tankevekkende at ved prising av en studieplass innen kunsthøgskolefag for søkere utenfor EØS, så kan ikke de nye finansieringskategoriene benyttes ved beregning, fordi disse gir et altfor lavt beløp ift. reelle kostnader.

UHR-KDA mener at ubalansen mellom finansieringskategorier og reelle kostnader i studieprogrammene, kombinert med UH-institusjonenes ulike budsjettmodeller og vanskelige økonomi, gjør kunsthøgskolefagene særlig utsatt. Det er stor fare for at oppretting eller nedlegging av studieprogram, samt interne omdisponeringer av studieplasser, blir for økonomisk motivert heller enn å sikre at bredden i samfunnets kompetanse- og beredskapsbehov er dekket, ref. regjeringens forventninger i tildelingsbrevet fra KD til UH-institusjonene for 2025:

Å få dekket kompetansebehovene er avgjørende for norske arbeidstakere, virksomheter og samfunnet som helhet. Vi trenger derfor en utdannings- og kompetansepolitikk som mobiliserer og kvalifiserer flere inn i arbeidslivet og styrker kompetansen for å møte omstillingsbehovene. Regjeringen forventer at institusjonene fortsetter å videreutvikle studieporteføljen og dimensjonerer utdanningstilbudene med sikte på å møte behovene, i tråd med perspektivmeldingen, samt følge opp prioriteringene i utsynsmeldingen, profesjonsmeldingen og tidligere tildelinger av studieplasser.

I denne konteksten er det også en bekymring at kunstutdanninger, med samme formål og oppdrag, ikke er underlagt de samme finansieringsbetingelsene.

Oppsummert vil UHR-KDA peke på disse bekymringene:

- Økonomisk sett er det mindre attraktivt for en UH-institusjon å søke KD om nye studieplasser innen kunsthøgskolefag, når KDs basistilskudd og resultatuttelling er vesentlig lavere enn de reelle kostnadene. Da kan det være økonomisk mer fristende å søke om nye studieplasser innen fagområder med lavere kostnader.
- I stramme økonomiske tider kan det, spesielt for breddeinstitusjoner, være fristende å omdisponere studieplasser fra kostbare utdanninger til rimeligere utdanninger. Spesialiserte institusjoner, som vitenskapelige høyskoler, med studieprogrammer på omtrent samme kostnadsnivå, må ikke i samme grad forholde seg til slike interne prioriteringer.
- Lokale budsjettfordelingsmodeller over tid kan resultere i større forskjeller og ulike betingelser for fagene nasjonalt.